

תוכן עניינים

מבוא	2
פרק ראשון : סכנות העישון עבור בני האדם	3
פרק שני : תהליך הלידה והריון- אתגרים וסכנות	7
פרק שלישי : עישון בהריון- השלכות לטווח הקצר ולטווח הארוך	10
השלכות לטווח קצר	11
השפעות לטווח ארוך	12
פרק רביעי : תכניות בריאות למניעת עישון	15
תכניות למניעת עישון באוכלוסייה	15
תכניות למניעת עישון בקרב נשים הרות בישראל	16
תכניות למניעת עישון בישראל	18
תכניות למניעת עישון בעולם	19
תכנית התערבות	20
סיכום	22
ביבליוגרפיה	23

מבוא

העישון היא שאיפה של עשן שנוצר עקב שריפת צמח הטבק לדרכי הנשימה ולריאות על ידי שימוש בסיגריות, מקטרת או כלים נוספים אשר ניתן לעשן בעזרתם. תופעת עישון הטבק היא תופעה אשר החלה כטקס של שבטים אינדיאנים בצפון אמריקה. לאחר גילוי טכניקת העישון הטבק הופץ בכל רחבי אירופה ומשם לשאר מקומות אחרים בעולם. תחילה הטבק היה מוצר אשר הכיל כמות גדולה מאוד של ניקוטין ולכן היה גם ממכר וגם כזה אשר מסוגל לגרום להזיות ולתחושת אופוריה. במהלך השנים עבר עישון הטבק שינוי אשר גרם לו להיות יותר מעודן מבחינה זה וכן הפך להיות מוצר צריכה יומיומי. זאת בניגוד לטבעו המקורי של עישון הטבק אשר היה טקס אשר נערך מספר מסוים של ימים בשנה ונועד למטרות דתיות.

אחד מן הסכנות הגדולות של העישון היא מבחינת יכולת ההשפעה של העישון על ההיריון ועל בריאות העוברים במהלך ההיריון. מחקרים רבים, אשר יתוארו במהלך עבודה זו הראו כי קיים יחס ישיר בין העישון במהלך ההיריון ובין הסכנות אשר יכולות לסכן הן את האם והן את העובר אשר נמצא ברחם וסופג את הכימיקלים אשר נובעים מתהליך העישון. השפעות אלו יכולות להשפיע על העובר גם במובן המידי וגם לטווח ארוך.

מטרת עבודה זו היא לבחון את השפעת העישון על התפתחות העובר לטווח הארוך ולטווח הקצר ולעמוד על היקף הבעיה. העבודה לא רק תסקור את הבעיה ואת היקפה אלא תבקש להציע תכניות לכינון מדיניות בריאות למניעת עישון בקרב נשים הרות. היא תסקור תכניות קיימות ותבקש להציג תכניות שיכולות להתאים לצמצום היקף התופעה של עישון במהלך ההיריון.

שאלת המחקר היא: כיצד משפיע העישון על העובר לטווח הקצר ולטווח הארוך? .

על מנת לענות על שאלת המחקר אתאר מחקרים עיונים אשר עסקו בתופעות השונות ובהבטים שונים של שאלת מחקר זו. הפרק הראשון של העבודה יעסוק בסכנות העישון על בני האדם באופן כללי. היא תבחן את מגמות העישון בעולם כיום בכלל ובישראל בפרט ותעמוד על שלל הבעיות השונות אשר יכולות להתרחש עבור אדם אשר מעשן באופן קבוע. הפרק השני של העבודה יעסוק בהריון עצמו ובעיות כלליות אשר יכולות להתרחש במהלך הלידה ועשויות לסכן את העובר בדרכים שונות.

הפרק השלישי של העבודה יעסוק באופן ישיר בשאלת המחקר. הוא יבחן את ההשפעה של העישון בהריון הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך וניסה להציג את הסכנות הללו מנקודת מבט שונה ומזווית וסכנות שונות. הפרק הרביעי והאחרון של העבודה יבחן תכניות שונות אשר נועדו לצמצם את תופעת העישון בעולם ובישראל. פרק זה יעסוק באופן ישיר במדיניות של משרדי הבריאות בנוגע לצמצום העישון ברחבי העולם. הוא גם יעסוק בתכניות שונות אשר הופעלו במקומות שונים בעולם וביקשו לעסוק בתופעת העישון על ידי נשים בהריון ויבקש למצוא דרכים שניתן בהם לצמצם את התופעה הזו. לבסוף אסכם את העבודה ואענה על שאלת המחקר בחלק הסיכום של העבודה.

חשיבות המחקר:

חשיבות המחקר היא ראשית בחינה של תמונת המצב בנוגע לכמות הנשים אשר מעשנות בזמן ההריון ובחינה של הסכנות אשר נובעות מעישון זה. בחינה זו ובחינה של תכניות שונות אשר עזרו לצמצם את תופעת העישון בקרב נשים בהריון עשויה ללמד אותנו על דרכים יעילות וטובות אשר יכולות לשנות את התופעה של נשים בהריון אשר ממשיכות לעשן ובכך הם מעלות את הסכנה של מחלות וסכנות אחרות אשר יכולות להופיע בילדים שלהם בעקבות העישון. דרך כך גם יהיה ניתן לעזור לאותם ילדים להתמודד עם פחות סכנות וגם יהיה ניתן לצמצם את העלויות שמשרד הבריאות מוציא כדי להתמודד עם ההשלכות של המצבים הרפואיים הרבים אשר נובעים באופן ישיר מתופעת העישון בזמן ההריון על ידי האימהות.

פרק ראשון: סכנות העישון עבור בני האדם

מוצרי הטבק מכילים אלפי כימיקלים שונים, אשר כמה מאות מהם הינם כימיקלים רעילים שחלקם אף מסרטנים. כימיקלים אלו קיימים בטבק או נוצרים כאשר הטבק נשרף. החומרים הבולטים אשר קיימים בתהליך שריפת הטבק הם ניקוטין, פחמן דו חמצני ועטרן. כמו כן נפוצים גם חומרים אחרים כמו אמוניה, מתאנול וחומרים כימיים נוספים.

לעישון הטבק יש השפעות ישירות ועקיפות אשר משפיעות על בריאות האדם המעשן וגם עבור אלו אשר נחשפים לעשן ונושמים אותו בעקיפין (עישון פסיבי). הסיכונים הבריאותיים העיקריים אשר יכולים לנבוע מן העישון של הטבק יכולים להיות סיכונים אשר קשורים למחזור הדם בעיקר וליצור בעיות בריאותיות אשר נובעות מכך. השפעות אלו נובעות משום החומרים השונים אשר קיימים בטבק ונובעים מן העישון שלו ויכולים להביא להרס מערכות שונות של הגוף (Bergen & Caporaso, 1999).

הפחמן הדו חמצני הוא גז רעיל אשר נמצא בשיעור של עד שישה אחוזים בעשן הסיגריות. גז הפחמן הדו חמצני נקשר להמוגלובין ומפחית את כמות החמצן אשר מגיעה לרקמות הגוף ולמערכות החיוניות אשר זקוקות לחמצן (Bergen & Caporaso, 1999). כן למשל אספקת החמצן לשריר הלב נפגעת והדבר יכול לבוא לידי ביטוי בצורה חמורה ביותר עבור חולים אשר סובלים מבעיות בזרימת הדם ובקצב הלב, כשם שהם יכולים לפגוע בכל אדם באשר הוא. כמו כן הפחמן הדו חמצני נקשר לכדוריות דם אדומות ומוציא אותם ממחזור כדוריות הדם האדומות אשר מתפקדות בגוף.